

BOD PÉTER ÁKOS: *Pénzügyi alapok*. Budapest: Magyar Szemle Könyvek, 2013-

Megjelent: Magyar Szemle, új folyam, 22.évf/5-6/szám/2013/,176-179.o.

Csak nem a magyarul kockázati alapoknak hívott, a spekulatív pénzmogások egyik fő megvalósítójaként ismert, de hazánkban nemigen létező *hedge fund*-ok, azaz fedezeti alapok világáról írt könyvet a jeles szerző?- merülhet fel a jogos kérdés az avatatlan olvasóban. Már az elején megnyugtathatjuk: nem erről van szó. Bod Péter Ákos szokása szerint a magyar valósághoz közvetlenebbül kötődő, és nem utolsó sorban más szerzők által eképp nem gondozott témát dolgozott fel legújabb kötetében is. Az „alapok” a címben nem a befektetési, vagy a közpénzügyekben használatos „elkülönített alapok” – mint mondjuk az autópályák karbantartását szolgáló útalap – értelmében szerepel. Inkább a német nyelvben *Grundsätze*, az angol szaknyelvben pedig a *Foundations*.. kifejezésnek felel meg. Vagyis: nem bevezető, nem leegyszerűsítő, hanem szó szerint alapos ismereteket nyújtó, összefoglaló munkáról van szó.

Minek és kinek írták ezt a könyvet? Azt gondolom, hogy a pénzügyek világa mára a közélet és a közgondolkodás olyanniyra középponti kategóriájává vált, hogy jelentőségének kiemelése és eképp a kötet tárgyának méltatása nem is érdemel külön magyarázatot. Az azonban annál inkább hangsúlyozandó, hogy a világszerte terjedő – és nálunk sem hiányzó – szokatlan, rögtönzött, ötletelő, mint újmagyarul mondják, *unorthodox* kísérletezés időszakában mennyire fontos a *hiteles és kompetens ismeret-átadás*. Mert – minden ellenkező híresztelés és jogos kritika ellenére – vannak ilyen ismeretek a közgazdasági és pénzügyi irodalomban. Igaz, azok gyakorta nem jutnak át a matematikai formalizmus és a szakmai tolvajnyelv alkotta sűrű ködön. Ez baj, mert a meleg vizet nem feltalálni, hanem alkalmazni érdemes. Bod Péter Ákos munkája – mint a korábbiak jó része is – épp ezt a hídépítő feladatot vállalja, amivel a kormányzattól egészen a közügyek iránt érdeklődő választó polgárig tud mit kezdeni – akkor is ha bölcsész, jogász vagy épp műszaki végzettségű, netán „csak” saját vállalkozásából ismeri a magyar valóságot. A legutóbbi kör – a családtagokkal együtt – a szavazótábor egynegyede hazánkban. Ők eleve

kevésbé vevők az egyre jobban terjedő látványpolitizálásra és szómágiára, ami gyakorta a politikai tartalom hiányát hivatott elreplezni a közbeszédben.

A szerző sikeresen törekszik az *arany középutra*. Nem pusztán politikai értelemben kerüli – mint korábban is – a szélsőségeket/bár sosem mulasztja el a közvéleményben időről-időre felbukkanó közgazdasági képtelenségek kifigurázását/. Hanem olyan értelemben is középutas, hogy elkerüli mind a többünk által művelt akadémiai közgazdaságtant gyakorta jellemző elvontságot, terjengősséget és megközelíthetatlenséget. Másfelől kerüli – időnként leleplezi – a magukat „alternatív közgazdászokként” meghatározók szakszerűtlenségét, naivitását és gyakorta hiányzó tényismeretét is. Bár volt jegybankelnök és ipari miniszter, Bod immár közel két évtizede az egyetemi katedráról, vagyis kellő távolságtartással szemléli a folyamatokat – ez a vonása az elmúlt években érzékelhetően erősödött. Épp ezért túlnyomóan sikeres az a törekvése, hogy *tárgyszerűen és elfogulatlanul* mutassa be „a dolgot magát”. Eképp pedig minden közügyek iránt érdeklődőnek és döntéshozónak hasznára válhat, ha forgatja – cégeknél épp úgy, mint a média szerkesztőségeiben.

Szerzőnk tehát a pénz rejtélyének felfejtésére vállalkozik, ami az adott szűkös terejében igen ambíciózus célkitűzés. És miközben mindig lehetne tovább folytatni – maga is tesz föl minden fejezet után efféle kérdéseket – a kísérlet egészében sikeres. Végigolvasható terjedelemben esik szó nehéz tartalmakról, még hozzá olvasmányos stílusban. Megtudjuk, miért fontos az árstabilitás, hogyan teremtik a pénzt, mi védi vásárlóerejét, mi a feladata a nemzeti banknak s miért kell önállónak – napi politikai befolyásoktól mentesnek lennie- s miért baj a kormányhoz való túlzott közelség, vagy épp a túlzott távolság. Miért lenne fontos nekünk az euró, ki nyerne s mit e közös pénz bevezetésével, kinek lehetnek gondjai s miért.

A tizenkét fejezetre osztott kötet voltaképp ideálisan alkalmas lenne, hogy többféle felsőoktatási intézményben többféle hallgatóságnak is *tananyagul szolgáljon/épp a leíró és elemző részek kitűnő aránya okán/*. Ugyanakkor a tananyagok sajátos egységesítése, az intézményi autonómia megszüntetése és persze a kapun bévül lévők ellenállása nem kedvez az újító tananyagoknak,

akkor se, ha azzal rövidebb idő alatt több ismeretet lehet/ne/ elsajátítani. Ez a helyzet esetünkben, ahol mind a forráskezelés/idézés, mind a matematikai és statisztikai alátámasztás minimálisra van szorítva- anélkül, hogy a végkövetkeztetések minősége ezt megsínylené.

Tankönyv vagy nem tankönyv, referencia-kötet vagy egyszerű olvasmány – minden műfajban kiemelendő, hogy a renezált műben *a magyar szempont elsődlegessége* érvényesül. Ez bizony nem kézenfekvő. Egyfelől azért, mert a mi szempontunk a külföldétől – a szövetségeseinktől és az ellenfeleinktől – más-más módon különbözik, a pénzügyekben különösen. Másfelől: a magyar egyetemeken évtizedek óta szinte kizárólag fordításokból tanítanak, ami nem egyszerűen a tanári gárda szegénységi bizonyítványa. Hanem azzal is együtt jár, hogy az Amerikában vagy másutt ismert példák, szempontok, ízlésbeli kérdések akár évtizedes késéssel is jelen vannak, míg a napi tapasztalat, a minket érintő kérdések fölött elsiklunk..Mint egykor a szocializmus és a kapitalizmus politikai gazdaságtanában..Vagyis e mozzanat is hiánypótlóvá teszi Bod Péter Ákos munkáját.

Kinek szól tehát e munka? Mondhatni: ama elméknek, akik belátják: *a pénzügy nemcsak a Monarchiában volt közös ügy, hanem minden demokráciában az marad.* Van-e fontosabb kérdése az állami szuverenitásnak, mint hogy ki fizeti a révést? Vajon tényleg a közszereplők magánügyei, a pitiáner lenyúlások, a kézenfekvő ferdítések adnák a kormányzás lényegét? Nem az, hogy mikor, miből, kinek mennyi jut? És ha ezt rossznak tartjuk, hogy javítható?

Bod nem kínál csodarecepteket e súlyos kérdések megoldásához, szokásos konzervatív javaslatait fogalmazza meg: átláthatóság, elszámoltathatóság, adósságcsökkentés és szolid pénzpolitika, a rögtönzésektől való óvakodás. És helyesen emeli ki: az EU a mi részvénytársaságunk, nem tehetünk úgy, mintha rajta kívül lennénk/akkor se, amikor a Bizottság túlterjeszkedésével küzdünk/.

Az európai intézmény- és szabályrendszer eleme az euró, ahol a fékek és ellensúlyok rendszere biztosítja a demokratikus döntéshozatalt. Sőt, a

politikaivá váló unió immár a tagállamok belső megoldásai iránt sem lehet közömbös. Ahogy a könyv megjelenése idején közreadott, négy külügyminiszter jegyezte kezdeményezés is jelzi: a külső és a belső határa elmodódik..Az egyoldalú, önféjű eltérések útja ezek szerint pénzügyileg és szavazatmegvonással is szankcionálhatóvá válik. Fontos tehát, hogy a magunk választotta kabátot ne kényszerzubbonynak tekintsük, akkor is, ha zakóban nem lehet tigrisbukfencet vetni.Bár minden döntéshozó számára közhelyszerű igazság lenne ez! Addig azonban sok idő telik még el – és addig minél többen olvassák Bod Péter Ákos érdekes és hasznos munkáját, annál inkább javulhat közéleti vitáink és döntéshozatalunk minősége és szakszerűsége.

Budapest, 2013.máj.3

Csaba László

www.csabal.com